

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 26

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mikudag 13. juli 1949

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

23 Árg.

At svara burtur við

»14. septbr.« hevur 28. juni eitt aftursvar til tað, vit skrivadu um privatkapitalismu í Føroyum, og er tað sum vant plægti at vera tos burtur við, skuldsetingar, sum ikki eru eftirfarandi, og nógv orð, sum ein, ið er fermur at gita gátur, skal fáa skil á.

»Vit muga taka okkum saman, so øll úrtókan verður okkara. Sjálvir flyta og selja fisk okkara og sjálvir keypa útgerðarvörurnar...«, sigur blaðið. »Lat okkum ikki eisini pinast av hesum sosiala brokki«. Ja, hvørjir útgerðamenn eru tað? Eru tað størstutgerðamennirnir í Føroya fiskasölu, sum sjálvsagt eiga nógv skip, og sum blaðið ikki tykist at hava gott álit til? Hvi fara hesir størstutgerðamenn, sum eru stórir skipaeigarar, at lata vinning sin fara til fremminða menn? Hava teir ikki fyri neyðini, at skip teirra fáa alt tað, tey kunnu fáa av úrtøkuni? Ella eru teir heilt fjakutir, ti tað, vera ikki bara fiskimenn, ið missa av ringari fiskasölu, útgerðamaðurin, skipaeigarin, sum »14. septbr.« plægi siga, skal sita við sama bordi sum fiskimaðurin, fer eisini at hava tap. Ti halda vit ikki, tað kann vera eitt sosialt brotsverk at spyrja hesar stóru útgerðamenninar í Føroya fiskasölu, hvi í Harrans navni teir hava tveitt allan Grønlandsfiskin og -útgerð upp í hendurnar á einum útlendskum felagi, sum ættar at fletta teir og leggja bróðurpartin inn undir seg?

Jú, vit hava roynt at gera vart við hetta »sociala brokkið«, sum Føroyingar nívast av, og vit sögdu nettupp, at hevði hin nýstovnaði Tjóðveldisflokkurin hug at seta knívin á verunliga og geva ti ein skurð, so var Javnaðarflokkurin til reiðar at taka hondina í. Men »14. septbr.« ónir ikki hesum tosinum aftur. Hann tosar slikt, sum vit ikki kunnað hava borið fram, t. d. um heilsölumannin Brochie.

Vit sögdu, at Brochie, sum hevur búð her í Føroyum næstan ein mánsaldur, ikki kundi teljast millum útlendskar handilsmenn, ið sita í Onglandi og Danmörk og hava stóran handil við Føroyar. Tað eru jú aðrir

útlendingar, sum hava búð leingi her í Føroyum, og sum ivaleyst hava fingið væl burtur úr handli sínum. Mangur maður, bæði hin fremmandi, sum at kalla hevur fingið búsett her í Føroyum, og Føroyingurin sjálvur, man hava góðan hug at geva seg í hóslag við útlendskar handilsmenn og handilsfeløg, um so hin føroyski fiskimaðurin skuldi ligið imillum. Men nú er tað Onglendingurin Brochie, sum stendur fyri skotinum og fær toyggi —.

Jú hetta vantaðu vit altíð, at »Socialurin« stóð við lið størstutgerðamannsins í Føroyum, og við lið G-mannsins, sum sýgur hin føroyska fiskimannin. Og suður- og norðurljólin — — —. Ja, nú er visan kend øll, sum hon er. Hon gongur aftur, og hon hevur altíð sama lag. Tað er eisini at kvóða hana ivaleysa tíðunt (soleiðis gera teir í útheiminum), til fólkið dugir hana uttanat. — Innihaldið er: at serliga Javnaðarmenn eru svinhundar. Teir hava svikið tey stóru trúnaðarorðini og eru farnir upp í gulldansin rundan um Brochie í Føroyum, stórkapitalistin í Ameríku — alt hetta lagið, sum mergsýgur fiskimann og arbeiðara. Einki er vert at siga um hesa dómprædikuna. Vónandi eru Føroyingar enn eitt sindur skilaligir og eru ikki heilt gjørdir upp í órvið av øllum tí, ið brýtur inn á okkum; teir hava skil á høgru og vinstru og kunna meta, hvat ið er heilt ótrúligt. Fiskimannsins liv er einstáttað. Snórið rennur, og hann dregur; men teir lærdu September-menn skulu nú ikki halda, at filing og snurranin í vadheiminum ger *Tjóran fiskimann* til ein reinan býtlíng —.

Rætt skulu vit tó geva »14. septbr.«, at lítið tykist at bata at seta spurningar fram til teirra, í umsiting hava ið hondum, og sum setir eru í almenna tænastu. Hesin vanvirðisligi atburður er harðliga at átala. Hetta er frítt og demokratiskt land, og menn ið almennum starvi hava fulla skyldu til alment i blóðum at greiða frá víðurskiftum, sum ógreið eru, og fólkið vil hava greiði á.

Oddamenn

Skal tjóðin trivast og mennast, ræður tað um at eiga góðar menn og kvinnur, og at ein og hvør samfelagsborgari kennir ábyrgd og skyldu sína, men mest ræður um at eiga góðar menn at seta á odda í samfelagnum. Okkara samfelag er ella verður í lótni stýrt eftir privatkapitalistiskum stýrslagi, og harav fylgir, at okkara forætningsmenn standa ógviliga frammalaga og serliga teir, ið forætningsmennirnir kjósa til teirra umboðsmenn i handils-málum, koma at standa á odda i okkara samfelag. Allur føroyskur fiskur verður i dag seldur gjøgnum tann privatkapitalistiska monopol, sum eitur Føroya Fiskasöla. Teir menn, ið stjórna hesum monoli, eru avgiørt oddamenn i landsins fiskasölu. Ein skuldi trúð, at okkara reiðarar settu teirra bestu menn i eitt tiliki stýri — fremstir á odda fyrri okkara hövudsveinuvegi. Men skulu vit fara eftir tí, ið blaðið »14/9« forir fram, so sær tað út til, at tað einans eru pinkulingar, ið har sita, væl at merkja, tá ið teir verða málðir við verðaldarhandils málstokki.

Blaðið »14/9« sigur, at harra Brockie hevur fingið gjørdan ein sáttmála, sum veitir honum ókeypis fjórða hvønn fisk, ið okkara fiskimenn draga úr havinum yviri við Grønland. Blaðið fer ógvuliga illa við harra Brockie fyrri eyðræning, sum blaðið málber seg. Blaðið sigur, at hesin harra Brockie er ein útlendingur, ið eyðrænur okkum, og eg haldi meg hava sæð i sama blaði, at her eru fleiri útlendingar av nakað sama slag sum hesin Brockie.

Tá ið eg byrjaði hesa greinina, ætlaði eg at seta hesa yvirskriftina: »Ringt skil« omanfyri, men so kom eg at hugsa um, at eg beint nú havi nýtt tað yvirskriftina i øðrum føri nevniliga viðvíkjandi tí, at fiskimenn ofta megu stegða i hálv og heill ár eftir tí peningi, sum teir hava vágað livið eftir, og sum teir so harðliga treingja til at fáa fyrri at kunna rinda tað neyturvuliga til matna og klæðna til konu og børn.

Men av sonnum átti »Ringt skil« ella okkurt verri at staðið

omanfyri, tá ið talan er um útlendingar, ið sigast at eyðræna okkum, og tá ið talan er um, at vti lata útlendingar sleppa at hagraiða okkum soleiðis.

Hvat gera oddamenn okkara? — Hvi lata teir seg soleiðis hagraiða?

Vit sum umboða fiskimennirnir, hava rætt at krevja frágreiðing i hesum føri, og eg føli tað sum mina skyldu at krevja, at føroyskur fiskur altíð, tá ið fiskimannsins partur er uppi, verður seldur fyri so høgan pris sum gjørligt.

Okkara fiskimenn gera skyldu teirra, og teir hava rætt at krevja, at hinir, sum av Løgtingi og Landsstýri hava fingið monopol uppá fiskasöluna eisini gera teirra skyldu.

Harra Brockie kann vera svartur ella hvitur — eg kenni hann ikki — men er tað ikki vanligt, at keyparar royna at keypa biligt og selja dyrt? Eg siggi ikki rættari, enn at stýrið fyrri Føroya Fiskasölu hevur skuldina fyrri, at selt er ovbiligt — um so er at prógvast kann, at ovbiligt er selt.

Teir menn, ið skuldsettir verða fyrri at hava selt ovbiligt megu koma alment fram við frágreiðing, sum kann prógva, at hegri prisir ikki kundi faast, — væl at merkja, tá ið treiddslur eru frároknaðar. Kunnu teir ikki tað, so megu vit spyrja, hvi teir selja gjøgnum millum-menn.

Eg komi aftur til hesi víður-skifti seinni.

J. H. Danbjørg.

Ønsker De Stilling i England?

Vi skaffer Dem gratis stilling i gode engelske familier, skoler, sanatorier, sygehuse (ogsaa sygepleje), hoteller o. s. v. Der søges kokke, barneplejersker, sygeplejersker (ogsaa elever) og hjælp til al slags husarbejde, ogsaa for personer uden faglig øvelse. Barnløse ægtefolk kan ligeledes skaffes pladser. Aldersgrænse 18—55 Aar. Kendskab til engelsk er ikke nødvendigt. Rejsedgifter bliver godtgjort og kan ogsaa forudbetales. Send os en ufrankeret Konvulut, adresseret til Dem selv og bed om vor interessante brochure:

HVORDAN KAN JEG OPNAA EN STILLING I ENGLAND?

ISOBEL JAY, HOVE, ENGLAND

Alle henvendelser besvares, uden udgifter for Dem.